

YTTRANDE

2020-10-01

Miljödepartementet
Regeringskansliet

Ert.dnr: M2020/01079/Ke

Kommunalt ansvar för insamling och materialåtervinning av returpapper

Gästrikre återvinnare är ett kommunalförbund och ansvarar för avfallshantering i kommunerna Gävle, Hofors, Sandviken, Ockelbo och Älvkarleby.

Gästrikre återvinnare avstyrker regeringens förslag och motsätter sig ett avskaffande av producentansvar för returpapper.

Förbundet ställer sig bakom det yttrande som Avfall Sverige och Sveriges kommuner och Regioner (SKR) har lämnat in till miljödepartementet.

Förbundets synpunkter:

- Vi anser det felaktigt ur miljö-, klimat och kommunalt perspektiv att ta bort producentansvaret för returpapper.
- Kommunerna har kompetens och bör vara en aktiv aktör och vi vill samverka kring insamlingen, men kommunerna kan inte bära det ekonomiska ansvaret eller ansvara själva för att återvinningsmålen uppnås. Att plocka ut vissa fraktioner som dessutom är de som icke är efterfrågade ur ett marknadsperspektiv och lägga ansvaret för dessa på kommunerna är dessutom extra problematiskt.
- Producentansvaret bör vara kvar och hålla kvar vid principen om PPP (Polluter Pays Principle). Den som sätter en produkt på marknaden ska fortsatt äga ansvaret för insamling och återvinning. Resonemanget i promemorian om att alla avfallskunder ska anses vara avfallsproducenter om de själva inte ger bort sin tidning är såväl provocerande som okunnigt. Om ansvaret släpps ner på konsumenten finns risk att även andra producentansvar tas bort med motsvarande motivering. Det ligger i principens utformning att producenten inte vill ha den. Det ger dock inget skäl till att ta bort principen som i sig är funktionell.
- För att nå återvinningsmålen krävs att producenterna tar sitt ansvar.
- Risk för minskade incitament för producenterna att ta emot återvunnet material om de inte har producentansvaret. Om priset för ny råvara är

billigare än återvunnet och de inte har ansvaret kommer miljön att få betala priset.

- Framstressat förslag. Det behövs ett samlat grepp om insamling av förpackningar, tidningar och matavfall. Inte effektivt vare sig miljömässigt eller ekonomiskt med olika system, olika tidsintervall, flera ansvar.
- Anser det fel att lägga över ansvaret på kommunerna, med anledning av att rädda en bransch med demokratiskt värde, när plockanalyser visar att uppemot 50% av returpappret kommer från reklam (kommersiell bransch)
- I förordningen för returpapper (2018:1463) angavs att hämtningen skulle vara kostnadsfri för fastighetsägaren. Det frångås nu helt, vilket vi anser är fel.
- Många kommuner blöder redan ekonomiskt. Felaktigt att lägga över förlustaffärer på kommunerna och låta det belasta avfallstaxan som inte är en taxa som enkelt kan höjas. Höjda taxor och avgifter utan ökad kvalite riskerar att minska tilliten till det gemensamma avgifts- och skattefinansierade systemet.
- Inte ett rättvist system att låta alla hushåll få betala via avfallstaxan, när inte alla har avfallet returpapper eller tidningar.
- Det behövs en ordentlig utredning i god dialog om hur framtidens insamling bäst kan organiseras.
- De uppskattade kostnaderna, det föreslagna återvinningsmålet och tidplanen för förändringarna är helt orimliga.

Gällande specifika kommentarer till förslagen i regeringens promemoria, hänvisar förbundet och ställer sig bakom Avfall Sveriges och Sveriges kommuner och regioners (SKR) yttrande.

Förslag på lösningar

- Fatta ett samlat beslut om hur insamlingen ska ske av returpapper, förpackningar och matavfall från hushållen utifrån en konsekvensanalys av hur det påverkar medborgare, kommuner och återvinningsmål. Samma datum bör gälla för införandet av de olika insamlingarna, så att de aktörer som ska sköta insamlingen kan samordna uppbyggnaden.
- De tidningarna med demokratiskt värde, skulle kunna få ett riktat stöd från staten under några år, till dess att deras affärsmodeller än anpassade efter ett nytt normalläge. Vi ser en vikande trend med papperstidningar och det kommer fler och fler digitala lösningar som är ekonomiskt hållbara.
- Det behövs en ordentlig utredning om hur framtidens insamling på bästa sätt kan organiseras och det i god dialog med berörda parter.
- Ett totalansvar för kommunerna i linje med 2016-års utredning om framtiden avfallshantering kan åtminstone på ett bättre sätt möjliggöra för

kommunerna att hantera frågan, men den bygger på ansvar för alla fraktioner vilket då möjliggör en balanserad ekonomisk utveckling.

Konsekvenser för Gästrikre återvinnare och våra fem medlemskommuner

- Bra med krav på fortsatt utsortering och höga mål på återvinning. Däremot krävs en bra lösning som säkerställer att målen nås. Den föreslagna lösningen tror vi inte leder till det målet.
- Om kommunerna trots avrådan skulle få ansvaret så innebär det förpliktelser så som:
 - Implementera nytt insamlingssystem (Det som finns idag är undermåligt. Det kommer att kräva stora investeringar i att rusta upp och göra nya insamlingslösningar)
 - Sköta insamlingen (kräver investeringar i nya bilar, chaufförer och drift/underhåll)
 - Kommunikation med hushåll
 - Tillstånd och bygglov
 - Städning
 - Avtal och samverkan med flera aktörer
 - Sälja returpapper (på en marknad med sviktande priser och även en risk om producenterna inte har krav på inblandning av återvunnet material vid nytillverkning).
- Förslaget innebär att taxan skulle behöva höjas med bra mycket mera (mångdubbel) än de 100 kr/år och hushåll som står i promemorian. Underlaget är undermåligt och mer gedigna utredningar behövs.
- Ska kommunerna ta ansvaret krävs investeringsstöd och ekonomisk ersättning från annat håll än från hushållen.
- Risk att tidningarna och returpappret hamnar i restavfallet. Hushållen betalar redan ca 2 mnkr i våra fem kommuner för att returpapper och tidningar ligger i restavfallet och risken är att det nu ökar ännu mera och att klimat och miljönyttan minskar.
- Kommunikationen och pedagogiken mot hushållen blir svår med ett skilt insamlingssystem för returpapper.
- Om servicegraden med insamling försämras med anledning av ekonomiska förutsättningar är risken uppenbar att sorteringen blir sämre och att returpappret hamnar i restavfallet.
- Idag finns ett nationellt utbrett system med redan gjorda investeringar. Risk att när 290 kommuner ska göra ”sin” egen lösning, blir det dyrare.
- Tidpunkten 1 jan 2022 är orimlig. Det behövs ett samlat grepp och anpassning till insamlingen av förpackningar och matavfall. Det är en förutsättning för att få till synergier vad gäller både miljö, ekonomi och att få hushållen att tycka att det är enkelt att göra rätt.
- Gästrikre återvinnare har kompetens och vill gärna bidra till att göra det enklare får våra medborgare och bidra till att återvinningsmålen uppnås.
- Vi vill gärna ha dialog och bra samverkan med producenterna.

Om regeringen trots vår och många andra aktörers avrådan kommer att upphäva producentansvaret krävs:

- Längre omställningstid än till 1/1 2022.
- Statligt finansiellt stöd till kommunerna för investeringar i infrastruktur och drift.
- Krav på producenterna om att de fortsatt har yttersta ansvaret för miljömål och krav på att blanda in återvunnet material vid nytillverkning.
- Samlat grepp om insamlingen av förpackningar, returpapper och matavfall
- Mer gedigen konsekvensanalys av ekonomiska och miljömässiga aspekter

Bilaga:

Avfall Sveriges och Sveriges kommuner och regioners (SKR) yttrande

Gävle den 1 oktober 2020

.....
Anna-Karin Karlsson
Förbundsdirektör
Gästrikre återvinnare

.....
Therese Metz
Styrelseordförande
Gästrikre återvinnare